

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО ПРОМЕНИХА ЖИВОТА ОТ XX ВЕК ДО НАШИ ДНИ

Издателство

 ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО ПРОМЕНИХА ЖИВОТА

От ХХ ВЕК до наши дни

Автор Марек Томс

Превод Цветан Бакърджиев; Татяна Балова

Коректура Милена Братованова

Издателство „Паритет“

256 стр.

Едва ли някой се съмнява, че историята на света би изглеждала така както изглежда днес, ако в нея не присъстваха редица изключителни личности, които се престашиха да прекрачат границите на възможното и доказаха пред всички, че не е трудно да преобърнеш света, стига истински да поискаш. Александър Флеминг, Чарли Чаплин, Мартин Лутър Кинг, Уолт Дисни, Юрий Гагарин, Ив-Сен Лоран, Михаил Горбачов, Марк Зукърбърг, Стив Джобс, Бил Гейтс, Илън Мъск – всички те доказаха, че за да излезеш извън рамките на обичайното е нужно нещо повече от желание... Нужна е смелост! Личностите, които промениха живота на цялото човечество не се предадоха пред трудностите и днес техният пример вдъхновява съвременния свят за нови предизвикателства. Благодарение на таланта на тези хора, на находчивостта им и на тяхната целеустременост обичайните рамки на живота бяха разчупени, за да се открият пътища към нови хоризонти.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbf.com – 20% отстъпка.**

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-508-8

**Биографични книги за хората, които направиха света
такъв, какъвто го познаваме днес**

1. ПЪЛКОВОДЦИТЕ НА ДРЕВНИЯ СВЯТ
2. ЖЕНИТЕ, КОИТО ПРОМЕНИХА СВЕТА
3. ГЕНИИТЕ НА ВСИЧКИ ВРЕМЕНА
4. НАЙ-ВЕЛИКИТЕ КИНОЗВЕЗДИ НА ХХ ВЕК
5. ПЪЛКОВОДЦИТЕ, КОИТО ПРОМЕНИХА СВЕТА
6. ВЕЛИКИ ТИРАНИ И ДИКТАТОРИ
7. НАЙ-ВЛИЯТЕЛНИТЕ ВЛАДЕТЕЛКИ В ИСТОРИЯТА НА СВЕТА
8. ВЕЛИКИ ПРОРОЦИ И ЯСНОВИДЦИ
9. ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО ПРОМЕНИХА СВЕТА
10. ЖЕНИТЕ, КОИТО ВДЪХНОВИХА ВЕЛИКИ МЪЖЕ
11. ПЪТЕШЕСТВЕНИЦИТЕ, КОИТО ОТКРИХА НОВИЯ СВЯТ
12. ВЛАДЕТЕЛИТЕ НА РУСИЯ
От Рюрик до Путин
13. НАЙ-ВЕЛИКИТЕ КОМПОЗИТОРИ НА ВСИЧКИ ВРЕМЕНА
14. НАЙ-ЖЕСТОКИТЕ СЕРИЙНИ УБИЙЦИ
От Джак Изкормвача до Андрей Чекатило
15. ВЕЛИКИ ФУТБОЛИСТИ НА ХХ ВЕК
16. ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО ПРОМЕНИХА ЖИВОТА
От ХХ век до наши дни
17. ГЕНЕРАЛИТЕ НА ВЕРМАХТА
18. ЗНАМЕНИТИ РЕЧИ НА ВЕЛИКИ ЛИЧНОСТИ

Съдържание

НИКОЛА ТЕСЛА

Светът през очите на един гений 7

АЛЕКСАНДЪР ФЛЕМИНГ

Любопитство и талант в услуга на медицината..... 17

ЧАРЛИ ЧАПЛИН

Геният зад маската на скитник 29

НОРБЕРТ ВИНЕР

Основоположникът на съвременната кибернетика 45

УОЛТ ДИСНИ

Кралят на анимацията 57

РЕЙ КРОК

Основателят на „Макдоналдс“ 71

РОБЪРТ ОПЕНХАЙМЕР

Триумф и трагедия..... 85

КРИСТИАН НИТЛИНГ БЪРНАРД

Златният скалпел..... 99

ИНГВАР КАМПРАД

Милионерът-скъперник..... 113

МАРТИН ЛУТЪР КИНГ

Борба до последен дъх..... 125

МИХАИЛ ГОРБАЧОВ

Човекът, който сложи край на „студената война“ 139

ЮРИЙ ГАГАРИН

Един обикновен съветски космонавт 151

ИВ-СЕН ЛОРАН

Смелчагата, който облече жените в панталони 165

СТИВ ДЖОБС

Революционерът с черно поло 179

БИЛ ГЕЙТС

Милиардерът, предсказал пандемията 191

ИЛОН МЪСК

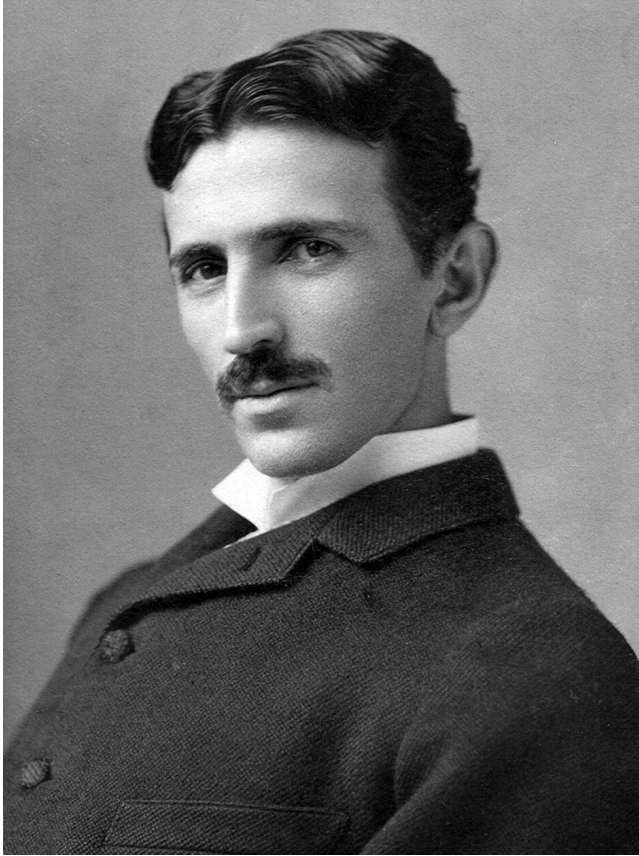
Човекът от бъдещето 205

СЕРГЕЙ БРИН

Историята на съоснователя на Google 223

МАРК ЗУКЪМБЪРГ

„Знам, че нищо не знам!“ 235

Nikola Tesla

Никола Тесла

(1856 – 1943)

Светът през очите на един гений

*И*нженер, физик, велик изобретател и учен от ХХ век. Неговите открития променят света завинаги, а животът и биографията му са изпълнени с изключителни събития. Тесла става световноизвестен като създател на електродвигателя, генератора, многофазните системи и устройства, работещи с променлив ток, които се превръщат в темели на втория етап от промишлената революция и в изключително интересни факти от неговата биография.

В нощта на 9 срещу 10 юли 1856 година в малкото село Смилян в провинция Лика (по онова време Австро-Унгария, а днес Хърватия) в семейството на Милутин и Джука Тесла се ражда синът им. Наричат го Никола и той е четвъртото им дете. Бащата на семейството произхожда от стар сръбски род. Той се отказва от кариерата на военен и пряко волята на родителите си постъпва в духовната семинария. През 1845 година се жени за Джука Мандич. Това семейство е много особено. Интересите на Милутин, който е човек образован и надарен, включват не само богословие, но и литература, философия, естествени науки, а той самият владее до съвършенство няколко европейски езика. Милутин събира голяма библиотека, в която има книги и по естествознание. Джука, макар и неграмотна, се ползва с голямо уважение от страна на

съселяните си. Тя е природно интелигентна, има развит естетически вкус и златни ръце. Джука е прочута с бродериите и дантелите си и с уменията си да измисля практически приспособления за различните домашни занимания. Освен това тя е жизнерадостна по характер и знае голям брой сръбски народни песни. В семейство Тесла децата са заобиколени с любов и грижи. Същевременно обаче възискателната майка изгражда в тях настойчивост при постигане на поставените цели.

Още от малък Никола проявява богатата си фантазия. Той чете много, занимава се с музика и е извънредно любознателен. Още тогава започва да мечтае да създаде машина, която да работи сама, а човек само да я наглежда. По същото време у Никола се поражда изключителен интерес към електричеството. Когато е вече на преклонна възраст, в спомените си той описва следния случай. В здрача на една студена зимна вечер шестгодишният Никола си играе с котката, когато по гърба ѝ пробягва ивица синкава светлина. Момчето посяга към нея и под ръката му проблясва сноп искри. Тогава баща му се затруднява да му обясни явлението и казва само, че това е електричество, каквото има по време на буря.

В училище Никола впечатлява учителите и съучениците си със своите способности. Той има невероятна памет, може да прави наум сложни математически изчисления, лесно научава и владее свободно немски, френски и италиански. Момчето прекарва много време в училищния кабинет с механичните и електрическите уреди. Там експериментира с електрическата машина и с лайденската стъкленица. Пак тогава Никола започва да чете книги за електричеството.

През 1870 година влиза в реалното училище в град Карловец. Там заживява в семейството на леля си Стан-

ка Бранкович. Независимо че е доста заможна, лелята не смята за необходимо да храни племенника си до насита. По-късно ученият си спомня, че усилените занимания са му помагали да потиска глада си. Той завършва четиригодишния курс на обучение за три години и получава степен бакалавър. Родителите му искат да поеме по пътя на баща си и да стане свещеник. Баща му не ще и да чуе за желанието на Никола да стане инженер. Споровете въкъщи не стихват. Но изведнъж Никола се разболява тежко. По онова време в селото върлува холера и по-късно Тесла допуска, че се е заразил с нея. Лекарите предполагат, че дните му са преброени, и за да не отчайва умирация си син, бащата се съгласява с желанието на Никола. Но става чудо и момчето оздравява.

През 1875 година Никола Тесла постъпва във висшето техническо училище в Грац, където изучава електротехника. И там за първи път го осенява мисълта, че машините на постоянен ток са несъвършени. Но идеите му за използване на променлив ток в електродвигателите са подложени на критика от страна на професор Яков Пешъл, който ги смята за неосъществими.

Докато следва в Грац, Никола проявява интерес към хазарта. Той губи много пари, а когато печели, никога не прибира парите от загубилите, затова се прочува като особняк. Изпреварвайки събитията, ще кажем, че целият живот на Никола Тесла е изпълнен със странни неща. Той например панически се е страхувал от микроби и е миел ръцете си десетки пъти на ден. Номерът на хотелската стая, в която се е настанявал, задължително е трябвало да бъде кратен на три. Докато се разхожда по улиците и рецитира „Фауст“ на Гьоте, изведнъж е можел да направи салто.

През 1878 година Тесла завършва обучението си в Грац. После следва във философския факултет на Праж-

кия университет, но заради финансови затруднения е принуден да прекъсне и да си търси работа. Най-напред постъпва като електроинженер в Унгарската правителствена телеграфна компания в Будапеща. В края на 1882 година Тесла започва работа в Континенталната компания на Едисон в Париж. По същото време компанията създава електроцентраля за железопътната гара в Страсбург, закъдето се е запътил Никола. Въпреки че производствените проблеми отнемат на Тесла много време, той успява да работи и върху направата на собствен модел двигател. През 1884 година се връща в Париж. Компанията обещава да му плати 25 хиляди долара. Но той така и не вижда тези пари и напуска оскърбен. Един от администраторите в компанията пише за него препоръка до Едисон и младият сръбски учен, който вече се кани да замине за Русия, променя плановете си и на 6 юли 1884 година пристига в Ню Йорк.

В компанията на Едисон е назначен за инженер по ремонта на електродвигателите и генераторите за постоянен ток. Между Едисон и Тесла не възниква симпатия. Прочутият американски изобретател посреща с хладина идеите на Никола за променливия ток, защото го чувства като конкурент. Тесла му заявява, че може на практика да потвърди възможността да се създават нови машини и да докаже, че те са икономически по-изгодни. Едисон обещава на младия инженер 50 хиляди долара, ако се справи с тази работа. След известно време Тесла представя 24 типа устройства, но Едисон отказва да му плати възнаграждението, защото се бил пошегувал. Тесла, разбира се, веднага напуска.

За него започват трудни времена. Трябва да се издържа със случайна работа, докато един от познатите му инженери не успява да събере известна сума и да го под-

*Тесла чете „Теорията на естествената философия“
от Руджер Бошкович.*

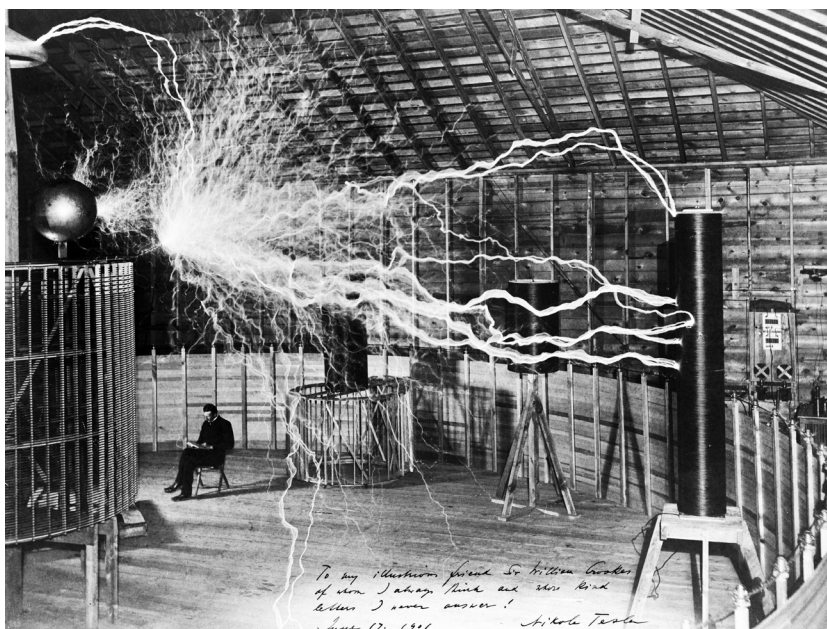
крепи в създаването на „Тесла Арк Лайт Къмпъни“. Фирмата започва да произвежда дъгови лампи за улично осветление, създадени по проект на Тесла. Скоро от много градове в САЩ започват да идват поръчки и компанията си стъпва на краката. Сега вече Тесла може да си позволи да наеме офис на прочутото Пето авеню в Ню Йорк. Меж-

ду фирмите на Тесла и Едисон започва остра конкурентна борба, която бива наречена „войната на токовете“.

През 1888 година Никола Тесла обяснява същината на въртящото се магнитно поле и получава патенти за изобретяването на многофазните електрически машини и системи за пренос на електроенергия чрез многофазен променлив ток. Известният предприемач и изобретател Джордж Уестингхауз купува патентите и ги използва в електроцентралата си на Ниагарския водопад.

Постепенно Никола Тесла става известен и финансово независим. През 1889 година той се мести в курортното градче Колорадо Спрингс в щата Колорадо. Там открива малка лаборатория, където изучава ефекта на статичните електромагнитни вълни, предизвиквани от светкавиците в земната атмосфера. Той успява да създаде волтова дъга с дължина 4,5 метра, чийто гръм отеква на разстояние до 24 километра. В лабораторията на Тесла в Колорадо Спрингс често идва Марк Твен, а впечатленият от опитите на учения Жул Верн създава образа на капитан Немо.

През 1890 година Тесла се връща в Ню Йорк и започва да работи върху проекта „Уърдънклиф“, предложен от банкера Морган. Морган иска да построи кула за трансатлантическа връзка и за целта заделя 150 000 долара и парцел на остров Лонг Айлънд. На върха на кулата, която е висока 62 метра, има метален купол, тежък 55 тона. През 1905 година кулата е пусната в пробна експлоатация и предизвиква фурор. На огромни разстояния над океана небето засиява. Но когато Морган разбира, че Тесла се занимава не с прокарване на система за свързка, а с проблемите за безжично прехвърляне на енергията на разстояние, спира финансирането и лабораторията е закрыта. Кулата е изоставена, а през 1917 година е взривена по заповед на федералните власти, които подозират, че германските шпиони я използват за свои цели.

*Никола Тесла в лаборатория в Колорадо Спрингс.
Началото на 1900 г. (снимка с двойна експозиция)*

Броят на изобретенията, направени от Никола Тесла през следващите години, е просто смайващ. Това са и електрическият брояч, и честотомерът, и различните подобрения в радиоапаратурата и в парните турбини. Той предсказва възможността болните да се лекуват с високочестотни токове, предлага принципа на радио-устройството за откриване на подводници.

Трябва да кажем, че често пъти Никола Тесла и неговите опити са будели страх у хората. Когато в „Медисън Скуеър Гардън“ той демонстрира дистанционно управление на малки лодки, това се възприема като магия. А през 1931 година показва пред публиката своя електромобил и някои започват да приказват, че Тесла е влязъл

в съюз със сатаната. Да не е шега работа – да извадиш от автомобила бензиновия му двигател, да сложиш електрически, да го свържеш с някаква кутийка и управляван от неговия изобретател, автомобилът да тръгне! По време на един от експериментите по изучаване на процесите на автотрептенията мощните прибори влизат в резонанс. Тогава започва да се тресе не само сградата, където се извършва експериментът, но и да вибрират много от къщите в Ню Йорк. Говори се, че американското правителство купило от Тесла чертежите на тези прибори и ги засекретило. На опитите на Тесла се приписва връзка със загадъчния Тунгуски метеорит. А разказите на учения, че приемал сигнали от извънземна цивилизация, предизвикват присмех. Самият Тесла обаче възприема това на сериозно. Той наистина притежава необичайни способности. Така например има видения, които описва по следния начин. „Силни проблясъци покриваха картините на реалните обекти и просто заменяха мислите ми. Тези картини от предмети и сцени имаха свойствата на действителни, но аз винаги ги възприемах като видения... Скоро открих, че най-добре се чувствам, когато се отпусна и оставя въображението си да ме води все по-надалеч. В мен непрекъснато възникваха нови впечатления и така започваха менталните ми пътувания. Всяка нощ, а понякога и денем, когато останех сам, поемах на такива пътешествия – към неznайни места, градове и страни, живеех там, срещах хора, създавах познанства и се сприятелявах и колкото и невероятно да звучи, фактът е, че те ми бяха също толкова скъпи, колкото и моето семейство, и всички тези чужди светове бяха също така интензивни в проявите си.“ Когато го споходи някоя нова идея, той я доработва във въображението си, без да се нуждае от модели и чертежи. „Така мога да развия ня-

коя идея до съвършенство, без да докосвам с ръце нищо. Едва тогава придавам конкретен облик на крайния продукт на мисълта си. Всичките ми изобретения са реализирани точно по този начин. Двадесет години наред не е имало нито едно изключение“ – пише ученият.

Тесла прави изобретенията си с лекота и казва, че техническите решения сами проникват в главата му. Той притежавал и дарбата да предсказва. Така например през 1912 година склонил Дж. Морган да не тръгва на път с „Титаник“. И Морган върнал билета си. Веднъж буквално насила накарал приятелите си, които му гостували, да не заминават с влака, който после катастрофирал. Друг път сънувал, че сестра му Анжелина е починала, и скоро получил вест за смъртта ѝ.

Една от най-загадъчните страници в биографията на Никола Тесла са дейностите му за американското Министерство на отбраната. Тези трудове са засекретени. Последният проект, ръководен от Тесла, се нарича „Небесна дъга“. Той настоява да му отпуснат повече време за реализирането на проекта и когато му отказват, извършва саботаж. Това става през март 1942 година. На 7 януари 1943 година Никола Тесла умира и на другия ден е кремиран. Малко преди това обявява, че е изобретил „лъчи на смъртта“, които пренасят такова количество енергия, че с тях на разстояние 400 км може да бъде унищожена армия от един милион войници. Не е чудно, че съществува предположение, според което ученият тайно е изпратен в Англия, а кремацията е била на тялото на негов двойник. Всички документи от сейфа му са иззети и тяхната по-нататъшна съдба е неизвестна. Много е възможно десетки години след смъртта си Никола Тесла да поднесе на човечеството изненади и нови открития...